

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.02.2009, sp. zn. 29 Cdo 749/2007, ECLI:CZ:NS:2009:29.CDO.749.2007.1

Číslo: 21/2010

Právní věta: Uznání pohledávky správcem konkursní podstaty podle ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31.12. 2007 nemá účinky hmotněprávního uznání závazku (dluhu).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.02.2009

Spisová značka: 29 Cdo 749/2007

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v H r a d c i K r á l o v é r o z s u d k e m z e d n e 9. 3. 2005 zamítl žalobu, kterou se žalobkyně (ve výroku rozhodnutí uvedeno nesprávně „žalovaný“) domáhala, aby žalovanému bylo uloženo vyloučit z konkursní podstaty úpadkyně P., spol. s r. o. (dále jen „úpadkyně“) nemovitosti specifikované ve výroku rozhodnutí (dále jen „sporné nemovitosti“).

Soud prvního stupně při posuzování důvodnosti žaloby vyšel z toho, že:

1) rozhodnutím Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 10. 2001 byl prohlášen konkurs na majetek úpadkyně a správcem konkursní podstaty byl ustaven Ing. J. S.;

2) správce konkursní podstaty sporné nemovitosti sepsal do soupisu majetku konkursní podstaty a žalobkyně ve lhůtě určené konkursním soudem podala žalobu o jejich vyloučení (§ 19 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání – dále jen „ZKV“);

3) úpadkyně a Č. banka, a. s. (dále jen „banka“), uzavřely 15. 5. 1995 smlouvu o úvěru, podle níž banka poskytla úpadkyni úvěr ve výši 4 000 000 Kč (dále jen „smlouva o úvěru“);

4) pohledávka ze smlouvy o úvěru byla zajištěna zástavním právem vzniklým podle zástavní smlouvy ze dne 15. 5. 1995 uzavřené mezi Z. S. D., spol. s r. o., (dále jen „společnost“) a bankou, přičemž předmětem zástavy byly sporné nemovitosti;

5) vlastníkem sporných nemovitostí je žalobkyně;

6) pohledávku ze smlouvy o úvěru přihlásila do konkursu vedeného na majetek úpadkyně současná věřitelka G. R., a. s., a to ve výši 9 250 133,07 Kč, včetně práva na oddělené uspokojení;

7) správce konkursní podstaty úpadkyně pohledávku ze smlouvy o úvěru přihlášenou shora uvedenou věřitelkou uznal a tato nebyla popřena ani úpadcem, ani žádným z konkursních věřitelů;

8) konečná splatnost úvěru byla 15. 5. 1996;

9) dne 7. 3. 1997 byla „zaplacená“ část úroků (rozuměj část pohledávky ze smlouvy o úvěru v rozsahu části úroků z prodlení).

Odkazuje na ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) a § 27 odst. 5 ZKV, § 407 odst. 1 a 2 obch. zák. a § 100 a § 151f odst. 1 obč. zák. ve znění účinném v době uzavření zástavní smlouvy, soud prvního stupně uzavřel, že žalovaný sporné nemovitosti sepsal po právu do soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně. Přitom zdůraznil, že námitka promlčení pohledávky ze smlouvy o úvěru přihlášené do konkursního řízení a zajištěné zástavním právem ke sporným nemovitostem není důvodná, když uznání pohledávky správcem konkursní podstaty má stejné důsledky jako uznání „dlužníkem“ (§ 407 odst. 1 obch. zák.), a za uznání závazku je nutno považovat i „placení úroků“ (§ 407 odst. 2 obch. zák.).

V situaci, kdy zástavním právem zajištěná pohledávka ze smlouvy o úvěru není promlčena, není promlčeno ani zástavní právo.

V r c h n í s o u d v P r a z e rozsudkem ze dne 19. 7. 2006 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě o vyloučení sporných nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně vyhověl.

Odvolací soud, vycházející ze soudem prvního stupně zjištěného skutkového stavu, dospěl co do řešení otázky promlčení zástavním právem zajištěné pohledávky k závěrům od soudu prvního stupně odlišným.

Akcentoval, že pohledávka ze smlouvy o úvěru byla splatná 15. 5. 1996, protože čtyřletá promlčecí lhůta, jež začala běžet 16. 5. 1996 (§ 391 odst. 1 a § 397 obch. zák.), „skončila“ dne 16. 5. 2000. V situaci, kdy žaloba „ohledně této pohledávky“ byla podána u soudu 2. 2. 2001 a přihláška pohledávky podána na poštu k přepravě dne 21. 11. 2001, je nepochybné, že žalobkyně vznesla námitku promlčení zástavním právem zajištěné pohledávky důvodně.

Na rozdíl od soudu prvního stupně neshledal odvolací soud opodstatněnou obranu žalovaného, podle níž placení úroků je nutno považovat za uznání závazku ohledně částky, z níž se úroky platí, když k úhradě částky 5272,14 Kč z účtu úpadkyně došlo dne 7. 3. 1997 v důsledku právního úkonu (inkasa) banky. Nešlo tak o projev vůle dlužníka, přičemž ani z obecného souhlasu dlužníka, obsaženého ve smlouvě o úvěru, s inkasem peněžních prostředků k úhradě jeho budoucích závazků nelze takový úkon dovozovat.

Navíc – pokračoval odvolací soud – i kdyby dne 7. 3. 1997 došlo k platnému uznání pohledávky zajištěné zástavním právem ke sporným nemovitostem, začala by od 8. 3. 1997 běžet nová čtyřletá promlčecí lhůta, která by skončila dne 8. 3. 2001, a vzhledem k datu přihlášky pohledávky do konkursu vedeného na majetek úpadkyně by námitka promlčení zajištěné pohledávky a zástavního práva byla opodstatněná.

K odlišnému závěru dospěl odvolací soud i co do následků uznání závazku (správně „pohledávky“) správcem konkursní podstaty úpadkyně (žalovaným). Uznání přihlášené pohledávky správcem konkursní podstaty podle ustanovení § 23 odst. 1, věty první, ZKV při přezkumném jednání „pro potřebu konkursu“ totiž nelze ztotožňovat ani zaměňovat s uznáním závazku dlužníkem podle ustanovení § 407 obch. zák., jež má význam jen pro účastníky hmotně právního vztahu. „Popření pravosti, výše nebo pořadí pohledávky totiž nemá pro zjištění pohledávky význam a okolnost, že pohledávka věřitele byla v konkursu zjištěna včetně práva na její oddělené uspokojení, je zcela bez významu pro rozhodnutí v posuzované věci“, v níž žalobkyně důvodně uplatnila námitku promlčení zástavním právem zajištěné pohledávky a zástavního práva.

Proto odvolací soud žalobě o vyloučení sporných nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty vyhověl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř., tj. namítaje, že: 1) řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a 2) rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu o promlčení pohledávky ze smlouvy o úvěru (rozuměj pohledávky zajištěné zástavním právem ke sporným nemovitostem), argumentuje, že k platnému uznání pohledávky došlo 7. 3. 1997 zaplacením úroků (inkasem úroků věřitelem v souladu se smlouvou o úvěru) a pohledávku co do důvodu a výše uznal rovněž žalovaný správce konkursní podstaty při přezkumném jednání, přičemž takovéto uznání má následky předvídané ustanovením § 323 obch. zák.

Dále klade otázku, zda žalobkyně v řízení o vyloučení sporných nemovitostí z konkursní podstaty úpadkyně je „vůbec aktivně legitimována“ k uplatnění námitky promlčení pohledávky zajištěné zástavním právem v situaci, kdy tato pohledávka byla správcem konkursní podstaty uznána a při přezkumném jednání nebyla nikým popřena.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalovaného je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.; není však důvodné.

Nejvyšší soud – jsa vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich obsahovým vymezením (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) – přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu především co do správnosti právního posouzení věci.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Pochybnosti dovolatele ohledně práva žalobkyně uplatnit námitku promlčení pohledávky přihlášené do konkursu vedeného na majetek úpadkyně, uznané správcem konkursní podstaty (žalovaným) a nepopřené úpadkyní ani žádným z konkursních věřitelů, považuje Nejvyšší soud za neopodstatněné. Postup správce konkursní podstaty úpadkyně, končící soupisem předmětu zástavy, je vůči

zástavnímu dlužníku odlišnému od úpadkyně jiným (oproti obecné úpravě) způsobem uplatnění zástavního práva a zástavní dlužník ani nemá k dispozici jiné soudní řízení, v němž by mohl účinně uplatnit námitku promlčení zástavního práva, včetně zástavním právem zajištěné pohledávky a odvrátit tak zpeněžení zástavy (§ 27 ZKV), než řízení o vyloučení předmětu zástavy ze soupisu majetku konkursní podstaty (§ 19 odst. 2 ZKV).

Dále se Nejvyšší soud zabýval otázkou promlčení zástavním právem zajištěné pohledávky.

Podle ustanovení § 407 obch. zák., uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba od tohoto uznání. Týká-li se uznání pouze části závazku, běží nová promlčecí doba ohledně této části (odstavec 1). Placení úroků se považuje za uznání závazku ohledně částky, z níž se úroky platí (odstavec 2). Účinky uznání závazku způsobem uvedeným v odstavci 1 nastávají i v případě, kdy jemu odpovídající právo bylo v době uznání již promlčeno (odstavec 4).

Podle ustanovení § 323 obch. zák., uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v době uznání. Tyto účinky nastávají i v případě, kdy pohledávka věřitele byla v době uznání již promlčena (odstavec 1). Za uznání nepromlčeného závazku se považují i právní úkony uvedené v § 407 odst. 2 a 3 (odstavec 2). Uznání závazku má účinky i vůči ručiteli (odstavec 3).

S otázkou, zda „inkaso“ příslušné částky z účtu dlužníka věřitelem na úhradu úroků pohledávky ze smlouvy o úvěru lze považovat za uznání dluhu podle ustanovení § 407 odst. 2 obch. zák., se Nejvyšší soud vypořádal v usnesení ze dne 30. 8. 2007, sp. zn. [29 Odo 1236/2005](#). V něm uzavřel, že ve všech případech vypočtených v ustanovení § 407 obch. zák. (písemné uznání, placení úroků z dlužné částky a částečné plnění závazku) jde o právní úkon dlužníka a nikoliv jiné osoby (věřitele), protože „inkaso“ za projev vůle dlužníka platit úroky z dlužné částky považovat nelze.

Zbývá posoudit, zda ob stojí právní posouzení věci odvolacím soudem ohledně následků uznání pohledávky přihlášené do konkursu vedeného na majetek úpadkyně správcem konkursní podstaty ve smyslu ustanovení § 23 odst. 1, věty první, ZKV.

Podle tohoto ustanovení pohledávka se pokládá za zjištěnou, byla-li uznána správcem a nebyla-li popřena žádným z konkursních věřitelů.

Již ve stanovisku k výkladu některých ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, sp. zn. [Cpjn 19/98](#), uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyšší soud vysvětlil, že z výtěžku zpeněžení majetku patřícího do konkursní podstaty mohou být uspokojeny jen pohledávky, které byly po prohlášení konkursu včas (srov. § 22 odst. 2 ZKV) přihlášeny u konkursního soudu a které se pokládají za zjištěné. Z řádně a včas přihlášených pohledávek sestaví správce seznam, podle něhož probíhá při přezkumném jednání přezkoumání pohledávek. Správce konkursní podstaty je povinen již v seznamu uvést, které pohledávky uznává a které z nich popírá (a v jakém směru je popírá); své stanovisko je oprávněn při přezkumném jednání měnit. Právo popřít přihlášené pohledávky má rovněž každý konkursní věřitel; na rozdíl od správce, který se musí u každé pohledávky výslovně vyjádřit, zda ji uznává nebo popírá (a v jakém směru ji popírá), se konkursní věřitel k uznání pohledávky nevyslovuje; z ustanovení § 23 odst. 1, věty první, ZKV plyne, že ke zjištění pohledávky postačuje, že nebyla žádným z konkursních věřitelů popřena. Byla-li popřena pohledávka, která není vykonatelná, podává žalobu přihlašovatel (konkursní věřitel, který ji přihlásil); na straně žalované je věcně legitimován správce konkursní podstaty a konkursní věřitelé, kteří pohledávku popřeli.

Ze shora uvedeného je nepochybné, že stanovisko správce konkursní podstaty k pohledávkám přihlášeným do konkursu, spočívající v jejich uznání či popření (§ 23 odst. 1 a § 24 odst. 1 ZKV), má

význam pouze pro účely konkursu, a to z hlediska splnění předpokladů pro jejich zahrnutí do seznamu přihlášek. V případě popření nevykonatelné pohledávky je pro účely případného řízení o určení pravosti takové pohledávky nerozhodné, zda pohledávka byla popřena jak správcem konkursní podstaty, tak i jiným konkursním věřitelem nebo pouze některým z konkursních věřitelů; v obou případech je totiž daná pasivní legitimace správce a popírajícího konkursního věřitele (v podobě nerozlučného společenství) a důkazní břemeno ohledně pravosti sporné pohledávky nese přihlašující konkursní věřitel. Uznání pohledávky správcem konkursní podstaty (ve smyslu § 23 odst. 1 ZKV) tak nelze - z hlediska účinků, které právní předpisy s takovým úkonem spojují - považovat za uznání závazku podle ustanovení podle ustanovení § 323 a § 407 obch. zák.; jde pouze a jen o plnění povinnosti, kterou správci ukládá zákon o konkursu a vyrovnání (potud, že musí výslovně vyjádřit, zda pohledávku uznává nebo popírá) [v právní teorii viz F. Zoulík, Konkurs v soudní praxi, Beckovy právnícké sešity 1/1997, str.11].

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo a Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, věty první, o. s. ř. zamítl.